

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT
FAKÜLTESİ
DERGİSİ

ISSN: 1301-0522 | Cilt:66 • Sayı:1 • Yıl: 2025

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE FACULTY OF DIVINITY OF ANKARA UNIVERSITY

Cilt/Volume: 66 Sayı/Issue: 1 (Mayıs/May 2025)

(ISSN: 1301-0522 • e-ISSN: 1309-2057)

YAYINLAYAN KURUM VE SAHİBİ/PUBLISHING INSTITUTION AND OWNER

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına/on behalf of Ankara University Faculty of Divinity
İrfan Aycan (Dekan/Dean)

EDİTÖR/EDITOR IN CHIEF

Tuba Nur Umut, Ankara Üniversitesi, Türkiye

EDİTÖRLER KURULU/EDITORIAL BOARD

Abdulvahap Kösesoy, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Türkiye

Abdülvahid Yakub Sipahioğlu, Atatürk Üniversitesi, Türkiye

Ahmet Erkan, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Arafat A. Razzaque, University of Toronto, Canada

Armağan Atar, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Ayman Shihadeh, Soas University of London, UK

Ayşe Ersay Yüksel, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Bilge İlhan Toker, Artvin Çoruh Üniversitesi, Türkiye

Cemil Kutlutürk, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Ebru Koçak, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

Esma İşcan, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Fatma Çapcıoğlu, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Fatma Kenevir, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Fatma Merve Çınar, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Fatma Betül Kadağ, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye

Hadi Ensar Ceylan, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Hakan Balta, Ankara Üniversitesi, Türkiye

İbrahim Fidan, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Müberra Aygündüz, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Münevver Tiyek, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Ömer Özsoy, Goethe-Universität Frankfurt, Germany

Ramazan Kılıç, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye

Samet Tengiz, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Suleyman Dost, University of Toronto, Canada

Yusuf Kabahasanoğlu, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Zehra Erşahin, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye

DİL EDİTÖRLERİ/LANGUAGE EDITORS

İbrahim Fidan, Ankara Üniversitesi, Türkiye

Recep Gürkan Göktaş, Ankara Üniversitesi, Türkiye

DANIŐMA KURULU/ADVISORY BOARD

- Adem Apak**, Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Ali Avcu, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye
Amidu Olalekan Sanni, Lagos State University, Nigeria
Ayşe Zişan Furat, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Celal Türer, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Cemal Tosun, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Ebrahim Moosa, University of Notre Dame, USA
Edward Ryan Moad, Qatar University, Qatar
Fadil Aygan, Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türkiye
Hikmet Yaman, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Hüseyin Yılmaz, George Mason University, USA
İhsan Çapcıoğlu, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Lejla Demiri, Eberhard Karls Universität Tübingen, Germany
Maribel Fierro, Consejo Superior De Investigaciones Científicas, Spain
Mehmet Cüneyt Kaya, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Mehmet Emin Özafşar, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Mehmet Kalaycı, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Mehmet Paçacı, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Mualla Yıldız, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Muhammed Hasan Suheyl, Mustansiriyyah University, Iraq
Muhammad Ahmad Munir, International Islamic University, Islamabad, Pakistan
Omar Farahat, McGill University, Canada
Omar Hamdan, University of Tübingen, Germany
Orhan Şener Kolođlu, Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Osman Güman, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
Özgen Felek, Yale University, USA
Şaban Ali Düzgün, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Şeyma Benli, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye
Walid A. Saleh, University of Toronto, Canada
Yasin Meral, Ankara Üniversitesi, Türkiye

DİZİNLENME BİLGİLERİ/INDEXED BY

- Index Islamicus** (1955'ten itibaren / since 1955)
DOAJ (2009'dan itibaren / since 2009)
ULAKBİM TR Dizin (2010'dan itibaren / since 2010)
Atla Religion Database (2016'dan itibaren / since 2016)
SCOPUS (2019'dan itibaren / since 2019)
EBSCO CEEAS (2020'den itibaren / since 2020)

ONLİNE YAYIN TARİHİ/ONLINE RELEASE DATE

31 Mayıs / May 2025

İLETİŐİM ADRESİ/CORRESPONDENCE

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 06500 Beşevler - Ankara
Telefon: +90 312 212 68 00 dah./ext. 1242 Fax: +90 312 213 00 03
E-mail: iladergi@ankara.edu.tr URL: <https://dergipark.org.tr/auifd>

GENEL BİLGİLER/GENERAL INFORMATION

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi kör hakemlik sisteminin uygulandığı akademik bir dergidir. 1952 yılında yayın hayatına başlamış ve Türkiye’de ilahiyat alanında uzunca bir süre tek akademik dergi olarak faaliyet göstermiştir. İlk sayısından itibaren akademik vasfını hiçbir zaman kaybetmemiş, Türkiye’de ilahiyat alanında doğru bilginin ve akademik ilmi üslubun tesis edilmesinde öncü rol oynamıştır. *Dergi*, yetmiş yıl boyunca Türkiye’de ilahiyat sahasının alt disiplinlerinde faaliyet göstermiş çok sayıda akademisyen tarafından kaleme alınan geniş bir yazı arşivine sahiptir. *Dergi*, niteliği ilke edinmiş bir dergidir; halen bu ilke doğrultusunda yılda iki kez (Mayıs, Kasım) yayınlanmaktadır.

Journal of the Faculty of Divinity of Ankara University is a peer-reviewed open-access academic journal published continuously since 1952. It is the oldest continuously published academic journal in the fields of Islamic and religious studies (*ilahiyat*) in Turkey and one of the oldest in the entire Islamic world. Articles published in earlier decades were some of the first modern academic studies in various sub-disciplines of Islamic and religious studies in Turkey. *The Journal* played the most significant role in establishing an academic style in modern Turkish *ilahiyat* studies and it has been one of the leading and the most respected journals in its field since its establishment. *The Journal* is published twice a year (May, November).

AMAÇ/AIM

Derginin öncelikli amacı, ilahiyat ve sosyal bilimler alanında gerçekleştirilmiş nitelikli ve özgün çalışmaları akademik çevrelerin dikkatine sunmak, akademik bilginin üretilmesine ve yayılmasına olanak sağlamaktır. Bu kapsamda ilahiyat alanında oluşmuş bilgi birikiminin değerlendirilmesi, geliştirilmesi, yeni ve özgün fikirler üretilmesi amaçlanmaktadır.

The Journal is dedicated to bringing to the attention of the international scholarly community well-written original research articles by qualified specialists in Islamic and religious studies, thereby providing a forum to share and discuss new academic findings and supporting the development of new scholarly approaches and problematics.

KAPSAM/SCOPE

Dergi, belirlediği ve kendi platformunda ilan ettiği yayın ilkeleriyle uyumlu olduğu sürecek akademik bilginin her türlü versiyonuna alan akmaktadır. Bu çerçevede araştırma makalesinin yanı sıra araştırma notu, söyleşi, kitap ve toplantı değerlendirmesi ve vefa notu gibi farklı yazı türleri de kabul edilmektedir. *Dergide*, Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde bulunan bütün bilim alanlarıyla ilgili Türkçe, Arapça, İngilizce dillerinde makaleler değerlendirilmeye alınmaktadır.

The Journal publishes articles, research notes, book and conference reviews, interviews, and tributary notes related to any subdiscipline of Islamic and religious studies taught at the Faculty. These include historical studies and modern interpretations of Qur’anic studies, hadith, fiqh, kalam, Sufism, Islamic history, Islamic intellectual tradition as well as religious and philosophical studies. *The Journal* considers articles in Turkish, English, and Arabic.

Telif/COPYRIGHT

Dergide yayınlanan makalelerin ilim ve dil yönünden sorumluluğu yazarlarına aittir. Fikirlerden editörler sorumlu tutulamazlar. Makalelerde belirtilen görüşler, zorunlu olarak *Derginin* görüşlerini yansıtmazlar. *Dergi*, kamuoyunda serbestçe araştırma yapmanın daha büyük bir küresel bilgi alışverişini desteklediği ilkesine dayanarak içeriğine doğrudan açık erişim sağlar. Bilimsel etik ve kurallara uygun olarak atıf yapılması şartıyla, dergide yayınlanan hakem değerlendirmesinden geçmiş bilimsel literatüre serbestçe erişilebilmesini ve her türlü yasal amaç için kullanılabilmesini kabul eder.

Opinions expressed in *the Journal* belong solely to the authors and do not necessarily represent those of *the Journal*. *The Journal* provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. On condition that proper citation of references is provided in accordance with scientific ethics and rules, that the peer-reviewed and published scientific literature can be accessed and used for any legal purposes via internet without any financial, legal and technical obstacles.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE FACULTY OF DIVINITY OF ANKARA UNIVERSITY

Cilt/Volume: 66 Sayı/Issue: 1 (Mayıs/May 2025)

(ISSN: 1301-0522 • e-ISSN: 1309-2057)

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Araştırma Makaleleri/Research Articles

- Kendisinden Yapılan İktibaslardan Hareketle İmâm el-Mâturîdî'nin
Kitâbu't-Tevhîd'inin Batı Hanefî Coğrafyasına İntikalinin Hikayesi
*The Story of the Transmission of İmâm al-Mâturîdî's Kitâb al-Tawhîd to the
Western Hanafî Geography Based on His Citations*
SÖNMEZ KUTLU 1-48
- Geç Dönem Bir Osmanlı Aliminin Kenar Notlarında Saklı Dünyası: Filyozî ve Kıyamet
Mecmuası
*The Hidden World of a Late Ottoman Scholar in the Margin Notes: Filyozî and His
Majmû'a on the Apocalypse*
EYÜP ÖZTÜRK 49-73
- Hişâm b. el-Ĥakem-Deysâniyye İlişkilendirmesini Bardeysan Üzerinden Sorgulamak
Questioning the Hishâm b. al-Ĥakam-Daysâniyya Association Through Bardaisan
NURAN ÜÇÖK 75-108
- Aziz Augustinus'un Düşünceleri Üzerinden Erken Orta Çağ Hıristiyan Düşüncesinde
Kadının Tanrı'nın Suretini Taşıma Statüsü
*The Status of Women as Bearers of the Image of God in Early Medieval Christian
Thought through the Thought of St. Augustine*
SERPİL DURĞUN 109-138
- 4-6 Yaş Kur'an-ı Kerim Eğitimi Derecelendirme Ölçeği Geliştirme Çalışması
Development of a Qur'an Education Rating Scale for Children Aged 4-6
RÜVEYDA DURMUŞ & CEMAL TOSUN 139-163
- Hadisin Türkçe İfade Ediliş Tarihine Genel Bir Bakış
An Overview on the History of Turkish Expression of Hadith
MUSTAFA DEMİR 165-210
- Mü'ellefe-i Kulûbun Zekattaki Payı Neden Düştü? Hanefî Fakihlerin Gerekçeleri
Üzerine Eleştirel Bir Tahlil*
*Why Was the Share of Mu'allafa al-Qulûb in Zakât Abolished? A Critical Analysis
of the Hanafî Scholars' Justifications*
SEYİT MEHMET UĞUR 211-243
- Menopoz Öncesi Adet/ Menstrüasyon Sorunları Yaşayan Kadının İddeti
The İddah of a Woman Experiencing Menstrual Problems Before Menopause
SÜLEYMAN ŞAHİN 245-266
- İmamlar Üzerinde Hegemonik Erkeklik Biçimleri ve Din: Diyarbakır Kent Örneği
Hegemonic Masculinity Forms and Religion among Imams: A Case Study from Diyarbakır
MEHMET OZAN AHNAS & İHSAN TOKER 267-299
- Dindarlık ile Öz-Nefret Arasındaki İlişkide Umudun Aracı Rolü
The Mediating Role of Hope in the Relationship Between Religiosity and Self-Hatred
ESRÂ İRK & MÜKERREM SALİHA KARS & SÜMEYYE YILDIRIM 301-328
- Celâlzâde Muştafâ Çelebi'ye Atfedilen *Hediyetü'l-Mü'minîn* Risalesine Dair: *Selîmnâme*
Mukaddimesi
*On the Treatise on the Hadiyyat al-Mu'minîn Attributed to Jalâlzâde Muştafâ Çelebi:
An Introduction to Selîmnâme*
HALİM YAR 329-382

- Klasik Arap Sözlük Bilimi ve *el-Kāmūsü'l-Muḥiṭ* Literatürü Bağlamında 'Abdurra'ûf el-Munāvî'nin *Şerḥü'l-Kāmūsü'l-Muḥiṭ*'i Üzerine Bir İnceleme
An Examination of 'Abd al-Ra'ûf al-Munāwî's Sharḥ al-Qāmūs al-Muḥiṭ within the Context of Classical Arabic Lexicography and al-Qāmūs al-Muḥiṭ Literature
MURAT TALA 383-411
- Mağrib'de Fatımi İktidarına Karşı Bir Meydan Okuma: İbadî Ebü Yezîd en-Nukkârî İsyanı (332-336/943-947)
A Challenge to Fāṭimid Power in the Maghrib: The Revolt of the 'Ibādî Abū Yazîd al-Nukkārî (332-336/943-947)
FERDA DEMİR 413-434
- Gün Yüzüne Çıkarılmayı Bekleyen Mevlevî Âyin Mecmû'aları -Konya Mevlana 002188, 004598 ve 04835 Numaralı Mecmualar Özelinde-
Mevlevî Âyin Majmû'as Waiting to be Uncovered -Specifically Nos. 002188, 004598, and 04835 in the Konya Mevlana Collection-
SEMA DİNÇ 435-460
- Boko Haram: Tarihsel Gelişimi ve Dinî-Siyasi Söylemleri
Boko Haram: Historical Development and Religious-Political Discourses
REYHAN ERDOĞDU BAŞARAN 461-488

Araştırma Notları/Research Notes

- Kur'an-ı Kerim'in Sanskrit Diline Tercümesi: Hindu Bilgin Gunderao'nun Fâtîha Suresi Çevirisi ve Kullandığı Kavramların Semantik Tahlili
The Translation of the Holy Qur'an into Sanskrit: Hindu Scholar Gunderao's Rendering of Sûrat al-Fâtîha and a Semantic Analysis of the Concepts He Employed
CEMİK KUTLUTÜRK 489-506
- Ninovalı 'Addās ve İslam Tarihindeki Yeri
'Addās of Nineveh and His Place in Islamic History
ENES ENSAR ERBAY 507-521
- To Obey is to Worship: A Reply to Brown and Nagasawa
İtaat Etmek, İbadet Etmektir: Brown ve Nagasawa'ya Bir Cevap
HAYYAN SHEIKH 523-527

Eser Değerlendirmeleri/Book Reviews

- Lejla Demiri. 'Ubayd Allāh Al-Samarqandî (d. 701/1301) *On Servanthood and Repentance: A Critical Edition and Annotated Translation*.
Cambridge: CMC Press, 2023. 104 s. ISBN: 978-1-916608-00-9
TUĞBA ÖZOĞLU 529-536
- Alfred Von Kremer ve Nathaniel Schmidt. *Zamanın Ötesinde İbn Haldun -Bir Giriş-*.
Çev. Bersun Turna. İstanbul: Kutadgu Yayınları, 2022. 114 s. ISBN: 9786057198136.
FATİH MUHAMMED ÇAKMAK 537-546
- Gülüşan Göcen. *İki Yorgun Savaşçı: Sosyal Bilimler ve Din Bilimlerinin Çıkmazları*.
1. Baskı, Ankara: Eskiyen Yayınları, 2024. 277 s. ISBN: 978-625-6781-58-0
NURUN NİSA BAYRAM 547-558
- Rukiye Gögen. *Çocuk İstismarı: Din Eğitimi Açısından Bir Değerlendirme*.
Ankara: Sonçağ Yayınları, 2022. 387 s. ISBN: 978-625-8379-40-2
RABİA YILDIRIM 559-570

Vefa Notları/Tributaries

- Prof. Dr. Beyza Bilgin ve Türkiye'de Din Eğitimi Bilimi
CEMAL TOSUN 571-602
- İki Çınar Bir Eser: İlahi Aşk
MUALLA YILDIZ & KÜBRA TÜRKMEN 603-606

Genel Yayın İlkeleri/Author Guidelines

607-610